

Nostradamus hungaricus

Magyarország 2050-ben

A Saint Rémyben 1503-ban született Michel de Nostredame orvos, képzett csillagász és gyógyszerész jóslatainak a halála óta lepergett 525 esztendő tényleg sikerült túlélnie. Egy híres megállapítása a francia történelem legnagyobb uralkodójára, IV. Henrikre vonatkozott. A Bourbon-uralom idején, jelentéktelennek hitt tizenöt éves ifjúról szó szerint azt írta: „Az örökség egészen az övé lesz.” Noha a protestáns kamasznak a trónra a katolikus-huguenotta belháborúk idején esélye sem volt.

Nostradamus néhány valóban bekövetkezett látomása és homályos értelmű verses közlése írók, költők, asztrológusok, alkímisták ezreit ösztönözte, hogy próbáljanak a nyomába lépni. Ki-kik döntse el, érdemes-e, hasznos-e a jövőt vizsgálgatnia, mindenesetre nincs valamirevaló tudós, művész, politikus, a szellem vagy a hatalom megszállottja, aki meg ne próbálná. Magam azon tűnődöm, a magyar örökség vajon kié lesz? Kezdve azzal: mely része az, amit érdemes megőrizni és fejleszteni?

A tavalyi esztendő bővelkedett évfordulókban. Szent László trónra lépésének 940., a reformáció fellebbbásásának 500., a piarista oktatás kezdetének 400., Mária Terézia királynő születésének 300., a kiegyezés létrejöttének 150., Kossuth elhíresült Cassandra-levelének ugyancsak 150., idén Hunyadi Mátyás királlyá választásának 560., az első világháború befejezésének 100. évfordulójára került és kerül sor. Mindezek csupán dátumok, míg az eseményekhez vezető folyamatok egész korszakokat fognak át. Rég elveszett az idő szakralitása – legkésőbb akkor, amikor a toronyórák helyébe léptek a zseb- és karórák –, mégis hiszünk benne, máskülönben nem volna mibe kapaszkodnunk. Jót-rosszat egyaránt nem lenne mihez kötnünk. Mózes törvényei, Jézus újítása (szeresd felebarátod, mint te magad), a feltörekvő harmadik nem lendkereke, a reformáció (az evilági gyarapodás Istennek tetsző), a holland és az angol polgári átalakulás, az 1717-ben Londonban létrejött első szabadkőműves nagypáholy, a nagy francia forradalomnak nevezett tömeggyilkos lázadás, a párizsi kommun, a magyar őszirózsás

WODIANER-NEMESSURI ZOLTÁN (1948) író, forgatókönyvíró, kommunikációs szakértő. Legutóbbi regénye: *Kései virradat, 1570–1579* (Hitel Könyvműhely, 2015).

felkelés, a proletárdiktatúra, majd a bolsevizmus és a náciizmus hatalomra jutása egy-egy mérföldkő, de legfeljebb betetőzése jóval korábbi harcoknak. Az emberiség története háborúkból és rövidke békékből áll. Utóbbi mérvadó, jól-lehet Nostradamus műve csupa kataklizmát meg a lelkekért és a hatalomért vívott küzdelmek sejtéseit tartalmazza.

Ő még nem foglalkozott Európa és az európai nemzetek identitásával, mint-hogy a földrész képlékeny uralmak és alattvalók halmazából állt. Annak ellenére, hogy a törzsek, népek és népcsoportok önazonossága az államokat jóval megelőzi. A legelső kérdés tehát az: van-e Európának önálló, markáns személyisége? A második: léteznek-e szignifikáns különbségek a nemzetek között? Vagy csupán más-más küllemű, nyelvű, múltú, viselkedésű emberek gyurma-ként formálható tömegeiből állnak? A harmadik: szükséges-e földrészünkön a XXI. században a nemzetállamot fenntartani? Ha igen, a magyarságra milyen sors vár?

Úgy vélem, európai identitás nem létezik. A sokat emlegetett „európaiság” egyrészt földrajzi fogalom, másrészt vallási-kulturális örökség, mely kiemelkedő személyiségek, népességek, városállamok, királyságok és birodalmak teljesítményeiből áll. A hangsúly – mint annyiszor – ezúttal is a nyelvileg és vérségileg többé-kevésbé összetartozókra tevődik. Ezen belül külön kategória az északi skandináv, a szigetlakó brit, a kontinentális nyugati, a mediterrán déli, a szláv-orosz és a vegyes közép-európaiság. A Kárpát-medencei és az erdélyi magyarságon belül léteznek székelyek, jászok, kunok, csángók, sajátos hagyományokkal, nyomokban antropológiai jellegzetességekkel és vélt vagy valós, de mindenképp nekik tulajdonított képességekkel. Meglehet, az egyes nációkat nemzeti erényekkel és hibákkal főképp a szépirodalom ruházza föl, de azoknak is történelmi alapjuk van. Lásd Arany János versét, a *Walesi bárdokat*: „De túl zenén, túl síp-dobon, / Riadó kürtön át: / Ötszáz énekli hangosan / A vértanúk dalát.” A walesiek a 735 éve történeteket annyira a magukénak érzik, hogy tavaly Arany János születése kétszázadik évfordulóján a költő Montgomery város díszpolgára lett. A dalnokairól híres Írország zászlaja zöld mezőben arany hárfát ábrázol. Számptalan példa mutatja, hogy a nemzetek múltjukhoz, hagyományaikhoz felettébb ragaszkodnak akkor is, ha tragédiákat jelenítenek meg. Úgy hiszem, főleg akkor. Mert a tragédia magvas erkölcsi tanulságokat hordoz, melyekből a jelenre és a jövőre nézve bőven meríthetünk.

Mi, magyarok nem az összetett európai kultúra létezését, hanem homogenitását s annak egyetlen politikai dimenzióra szűkítését vitatjuk. Méghozzá azért, mert az efféle felfogás értékvilágunkat alapjaiban forgatná föl. Ha behódolnánk, a gyökereinkből sarjadó alkotásoknak, a *Hitel* februári számának, benne írásomnak sem célja, sem értelme nem lenne. Holott nagyon is van, mert a nem mai keletű Európa-utópia a kapukat soha nem tapasztalt makacssággal döngeti. Ahogy a régi rómaiak mondták: „Hannibal ante portas” – ami akkoriban fizikai, ma pedig súlyos erkölcsi és testi-lelki kockázatot jelent. Amennyiben a függetlenségükben meggyöngyített nemzetek védekezésére kényszerülnek,

hozzájárulásuk a közöshöz megfogytatkozik, vagy az új minőségnek hazudott katyvaszban feloldódik. Ha így lenne, a fénylőn szivárványos, önmagát – ma még – megújítani képes Európa káoszba süllyedne, ahogy a népvándorlás és a belháborúk idején megtapasztalta. Királyok, fejedelmek, politikai vezetők, némely filozófusok és önjelölt világmegváltók semmibe vették vagy letagadták, hogy a földrészt az égtájak egymást megtermékenyítő és jól kiegészítő kultúrája abroncsozza össze. Ez az értékcsere alapja. S ha személytelenné, afféle világszabvánnyá züllik, hiába vezet a technika és a technológia gyarapodásához, a szellem sírásója lesz. Ezért hiszem, hogy belátható időn, mondjuk ötven éven belül nem kerül rá sor. Akkor sem, ha egy törpe, ám annál hangosabb kisebbség még a nemzetek létjogosultságát is vitatja, hol a „haladás”, hol a politikai egység és a gazdasági észszerűség szócsövébe süvöltözve.

Utóbbiak erősen megkérdőjelezhetők.

A közgazdaság és a politológia nem annyira tudomány, mint feltételezések halmaza, mely időről időre ferdítéseket és ordas hazugságokat produkál. Egy „kőbe vésett” állításuk nem más, mint szimpla tévedés. Sokan hitték és hiszik, hogy a nemzeti jövedelmeken belül a tőke és a munka, azaz a profit és a bérek aránya állandó. Ez a kijelentés olyannyira dogmává vált, hogy egyetemi tananyagokban is szerepel. Noha évtizedek óta ismeretes, hogy az osztozkodás összege csöppet sem állandó. Svájc legnagyobb bankja, a Credit Suisse elemzése megállapítja: a világ leggazdagabbjai, vagyis a népesség egy százaléka a föld vagyonából egyre többet birtokolnak, ám a fizetések és a szociális juttatások a nyolcvanas évek óta csökkennek. A jelenség okozója a felpörgetett globalizáció, melyet hátrányai elhallgatásával igyekeznek nap mint nap a nyakunkba, jobban mondva a nemzetállamok nyakába sózni. Tekintet nélkül arra, hogyan szolgálja a dúsgazdagok ütemes gyarapodását, egyúttal az alsó- és középrétegek elszegényedését (Donald Trump elnökké választása e felismerésnek köszönhető). Magyarországon a rendszerváltozás után ez a tendencia vezetett a közvagyon elkótyavetyélééséhez, súlyos munkanélküliséghez és milliók megnyomorodásához. A jelenség lényege: a fejlett(ebb) államokban kitalált termékeket az olcsó munkabérű országokban gyártatják, majd a fizetőképes nyugati világban adják el jókora haszonnal. Ami azzal jár, hogy az alacsony bérek állandósulnak, miközben világszerte növekvő munkanélküliséget okoznak. A transznacionális tőke Közép-Európában és nálunk főképp a kis- és középvállalkozásokat fojtogatja, de a jelenség tőlünk nyugatabbra sem ismeretlen.

Nincs vagy nem sok új van a nap alatt. Neves társadalomkutatók, pl. a brit David Goodhart szerint kimutatható, hogy a globális elit tagjai jórészt egymás közt házasodnak – ahogy régebben az arisztokraták –, csakhogy nem szülőföldjükhöz, hanem tőkájükhöz és befektetéseiükhöz kötődnek. Goodhart úgy véli, az Egyesült Királyság lakosságának körülbelül huszonöt százaléka e körbe sorolható, vagyis ma már jóval többen vannak, mint a születési arisztokrácia valaha is. Ez a réteg hirtelen felduzzadt, de az egykori főnemesség fogytatkozó létszámához hasonló sors vár rá. Ám előbb kíméletlen politikai-gazdasági há-

borúkat vív, hogy előjogait és vagyonát megőrizze. Akkor is, ha a foglalkoztatás csökkenése veszélyezteti a társadalmi békét, és erőteljesen fokozza a demográfiai apályt. Okkal feltételezhető, hogy a bevándorlás ösztönzése – egyebek közt – nem más, mint figyelemelterelés, továbbá a népesség, vagyis a szavazók megosztása és a konfliktusok más szférába terelése. Bibó István fél évszázados megállapítása ma is találó: „Egy idő után nem az a kérdés, hogy nép mit akar a hatalomtól, hanem hogy a hatalom mit akar a népre kényszeríteni.” Ismert magyar szólásmondás: akit a Jóisten el akar pusztítani, annak előbb az eszét veszi el. Ez érvényes a hatalombirtokosokra nézve is – társadalmi értelemben főképp rájuk –, ahogy azt a történelem számtalanszor igazolta. Kivált Magyarországon, ahol fura kacskaringók után a nemzet- és népellenes pártok és pártocskák a hatalomból nemcsak kicsöppentek, hitelük is jócskán megfogyatkozott. Úgy vélem, ami fontos, az nem egy-egy választási eredmény, hanem a tendencia. Az meg több mint biztató annak ellenére, hogy a rövid életű jakobinus diadalt a bolsevik és a náci, majd a különböző diktatorikus rezsimeknek szellemi kontinuitás-ként sikerült túlélniük, s ma is számos hívük van. A sztálinizmus és a hitlerizmus (rákosizmus stb.) afféle gépesített jakobita rendszer, egyben újpogány szekta, mely erősen hasonlít az iszlám dzsihád áldozatkultuszára, saját életük és ellenfeleik totális semmibe vételére.

Ezért tartom óriási jelentőségűnek a magyar bevándorlási szabályok szigorítását és a harcot a betelepítés ellen, továbbá a családtámogatást és munkanélküliség leszorítását. Máskülönben nyugaton és keleten egyaránt felmerül a kérdés: ugyan ki fogja megvásárolni a vadonatúj, méregdrága termékeket, ha az eltartottak száma meredeken növekszik, miközben a munkavállalóknak a jövedelem egyre csökkenő része jut? Netán a cél az, hogy a társadalmi költségeket szétterítsék? Ha így van, korántsem meglepő, hogy a globális tőke a nemzetállamok megszüntetéséért mindent elkövet, kivált Közép-Európában és Magyarországon. Kormányaink ellenszélben hajóznak, de ez sem tart örökké. A földrész annyi változás előtt áll, amennyit pár éve elképzelni se tudtunk. Márpedig a változások kellő kitartással kedvezőek is lehetnek.

Éljen a világpolgár, vesszen a honpolgár?

Alain de Benoist¹ szerint „Semmi se tart tovább, mint ameddig létezhet. A történelem kiszámíthatatlan, s épp ez teszi izgalmassá.” A francia bölcselő állítása frappáns válasz a társadalommérnököknek, azoknak, akik évszázadokra próbálnak tervezni, holott nincsenek tisztában a következő óra eseményeivel sem. Ki van ez találva, mint a cseréppipa – mondta a vén gergelyugornyai cigány –, ha leesik és megreped, nem kell felvenni. Csakhogy egész országok és földrészek repedezésére a vállvonogatás nem válasz. A magyarság óriási többsége

1 Konzervatív francia filozófus, akadémikus

nem is hajlandó rá. Históriánk örök tanulságát legvilágosabban Deák Ferenc fogalmazta meg: „Amit erő vagy hatalom elvesz, azt idő és kedvező szerencse újra visszaadhatják. De amiről a nemzet, félve a szenvedésektől, önként lemondott, annak visszaszerzése mindig nehéz és kétséges.” Igazát vastagon alátámasztja, országunkat hányszor gyöngítette a vásott közöny vagy ellenkezője, az árulás és a megalkuvás. A nagy kérdés mindig az volt: a Kárpát-medence pusztá entitás vagy identitás? Kibékíthetetlen ellentét a birodalomban (totális egyesülésben) gondolkodók és a hazájukat, mint eredeti hozzáadott értéket megtartani szándékozók között. Hiszem, hogy utóbbiak vannak sokkal többen, s lesznek 2050-ben is. Ebben áll a magyar irodalom óriási felelőssége: izmusok és kérészetű divatok közt őrizni és fejleszteni mindazt, ami a betűhalmazt szépirodalommal tette. Németh László intelmét megfogadva: költészetünk és prózánk ne pusztán magyar nyelvű legyen, hanem magyar. Hadd idézzem az együgyű Bencze Lajos Mura-vidéki költőt: „Egyetlen ügy létezik: a megmaradás szolgálata.” S mivel kortárs íróink legjava ezen fáradozik, várható, hogy a jövőben is így lesz. 2050-ig bőven teremnek tollforgatók, képzőművészek, színészek, muzsikusok, tanítók és a magyar kultúra más robotosai, akiknek a nyelv és a hagyomány nemcsak munkaeszköz, hanem a tartás és a hovatartozás oszlopa is. A magyar örökség alapvetően fogalmainkból, népzeneinkből és a néptáncunkból, vagyis egymás megértéséből fakad, annak megőrzése tehát elsődleges kötelességünk.

Noha irodalmunkat nemcsak zsákutcás divatok veszélyeztetik, például a szöveg és a cselekmény kiüresítése, illetve azok dekonstrukciója, hanem az ún. politikai korrektség, vagyis a szavak megfosztása eredeti jelentésüktől, a mondanivaló kiforgatása, átértelmezése és a tiszta beszéd háttérbe szorítása. A törekvés célja – a silány gondolatlanság propagálása mellett – az, hogy csökkentse vagy kiküszöbölje a nemek, a rasszok és népcsoportok megkülönböztetését. Ami nem más, mint üres komédia. Az emberek közt óriási eltérések vannak, a kultúrákról és szubkultúrákról nem is beszélve. Ne nevezük nevükön, vagy hamisítsuk meg a természet és a história alkotta tényeket csak azért, hogy ne sérüljön néhány párt, politikai szakkör és futóbolond híveinek (túl)érzékenysége? Miközben csúcsra jár az elfajult liberalizmus nyelvi agressziója, mely ma már nemcsak a valóság elmaszátolását, hanem annak tagadását is erőlteti. A Párizsba emigrált Julien Benda a jelenségnek a náci és a bolsevik frazeológia kapcsán már a 30-as években szentelt egy találó megjegyzést: „Az emberiség évezedeken át a rosszat cselekedte, de a jót méltányolta. Am egy ideje a rosszat nem csak cselekszi – méltányolja.” Ehhez képest az egyértelmű szóhasználatra van egy ősrégi, egyedülálló kifejezésünk: *magyarán*. Amíg létezik, prózánk, költészetünk, színházunk, színvonalas újságírásunk és bármiféle tárgyú szakirodalmunk megmarad. Hiszem, hogy nyelvünk van olyan erős vár, mint a református jelmondat szerint az Isten.

Ez tette lehetővé, hogy a jeges pártállami viszonyokat családi és baráti körben ép elmével dideregjük át. Am a Nyugatnak a második világháború után az újbeszéd-hazudozást nem igazán kellett átélnie. Arra inkább napjainkban kerül

sor. Mivel szuverenitását a háborúk miatt legfeljebb időlegesen veszítette el, nagyjából kétszáz éve nincs szabadságharcos élménye és tapasztalata. Fordítva történt: a hódítók a gyarmati és félgyarmati népek, köztük a magyarság szabadságküzdelmét verték le. Így aztán hajlamosak megfeledkezni arról, hogy abban a korszakban, a XVIII–XIX. században emelkedtek fel, amikor erős nemzetállamok voltak. Többek közt ennek tulajdonítható, hogy politikusaik egy része (és hazai csatlósaik) úgy tesznek, mintha nem értenék, miért ragaszkodnak a közép-európai országok nagy nehezen kivívott függetlenségükhöz. De nem csak erről van szó. Magyarország és szomszédai társadalomeszményét az összetartozó család, a rokonság, a lakóhely és a szülőföld alkotja, míg a „mag”-Európa vezetése meghaladottnak tekinti. Inkább a felelőtlen individualizmust, a közösséggel szemben az egyén totális szabadságát meg a nemi és a kulturális különbségek összemosását szorgalmazza. Ha a fizetett mozgalmárok kiegyeznek korábbi ellenségeikkel, a nagytőkékkel és a nagybirtokosokkal, továbbá elfogy vagy megcsappan a munkásosztály és a szegényparaszti réteg, újakat kreálnak. A cél az, hogy az eltérő felfogású és életvitelű csoportokat összege-rasszák, majd a saját békének hazudott uralmukat teremtsék meg. Magyarország fél évezreden át, pusztító körülmények közt ezt is átélte, ezért immunrendszere a Nyugaténál jóval erősebbnek tekinthető.

Persze nem csak Magyarországé. Németh László kifejezésével élve: „a sokáig történelem alatt élő népek” hagyományaiktól és tapasztalataiktól el nem idegenedve, mi több: megizmosodva élhetik túl a viharokat, melyek egy ideje az idősebb és gazdagabb nyugati nemzeteket tépázzák. Szerbek, macedónok, albánok, szlovákok, lengyelek, litvánok, csehek idegen megszállás alatt éltek évszázadokon át. Elszegényedtek és megfogyatkoztak, de a romlás lelki-szellemi értelemben mégiscsak termékenynek bizonyult. Batsányi János óta („Vigyázó szemetek Párizsra vessétek”) az értelmiség egyfolytában sulykolja, hogy fenntartás nélkül a Nyugathoz kell csatlakoznunk. Ami, mondjuk, Széchenyi István idején a fejlett angol gyáripárhoz, „a világ műhelyéhez” felzárkózás óhaja volt, később a Nyugat kritikátlan másolásává züllött, legalábbis arra törekedett. A gróf azt írta: „Ha tudni akarod, egy nemzet mennyire becsüli múltját, nézzed meg a temetőit.” Az ellenállás már akkor megszületett, többek közt a Reformkorral, a 48-as forradalommal és szabadságharccal, később a transzszilván irodalommal, a népi írók mozgalmával, a nácizmus elutasításával és Németh László kert-Magyarországával, nem utolsósorban a trianoni rablóbéke nyomán. A második világháború pusztításait követően országunk három év alatt talpra állt, míg jött a Rákosi-féle diktatúra, az ötvenhatos veszteség és százezrek emigrációja, majd a puhuló hatvanas-hetvenes évek disszidensei – de azt is sikerült kihevernünk. Az EU belső határainak megszűnése gazdasági okokból újabb elvándorlási hullámmal járt, ám a folyamat kezd megfordulni. Az ország legnépesebb civil szervezete, a Nagycsaládosok Országos Egyesülete afféle új Széchenyiként az mondja: „Akik egy nemzet jövőjére kíváncsiak, nézzék meg születéseit és az édesanyákat.”

A társadalom atomizálása, a terméketlen multikulturalizmus és az önfeladás kezd kifulladásra. A balos hegemoniának vége. Az Európai Uniót politikai kettészakadás fenyegeti (ha eddig be nem következett). A ultraliberális örület sehol sem fortyoghat túl soká. A nagy francia forradalomnak nevezett véres felfordulás négy évig tartott, Napóleon hódító korszaka tizennégy esztendő után dicstelen véget ért, a náci agyrem, az „ezeréves birodalom” tizenkét évet bírt ki, a bolsevik Szovjetunió nyolcvanegynéhány év után dőlt össze. A Nagy Medve bukását Románia kivételével Trianon erőszakosan összetákolta utódállamai sem élték túl. Kevésbé ismeretes, hogy a Wilson elnök által kezdetben ellenzett Párizs-környéki békéket az amerikai képviselőház nem volt hajlandó aláírni. Józannabb volt, mint a Nyugat vezetése, mert annak következményeivel többé-kevésbé tisztában volt. Az európai politikusok hiába hozták létre a Népszövetséget – és rekesztették ki belőle Magyarországot –, a szervezet éppoly tehetetlennek bizonyult, mint utóda, az ENSZ.

Ehhez képest a nemzetek a meg-megújuló támadások ellenére köszönik, jól vannak. Ezért is gondolom, hogy országunk 2050-ben is magyar lesz. Méghozzá nem egyedül, hanem közösen az előbb-utóbb föleszmélő többi állammal. Nagy-Britannia kiválása az EU-ból, a skót, a katalán, a lombard és a délszláv önállósulási törekvések példázzák, hogy az emberek még mindig az általuk átlátható legnagyobb közösségben, a nemzetiben gondolkodnak. A határok légiesítése, a gazdasági integráció, a tudományos és művészi átjárhatóság meg a harmonikus jogi együttműködés nyomán a népek saját arcukat nem veszítik el. A szerves történelmi fejlődés nem hagyja sürgetni magát. A maradék nemzeti szuverenitás feladása száz, netán még több év után képzelhető el – ha nem tör ki háború vagy polgárháború. Már is körvonalazódik, hogy a történelem végéről érkező Francis Fukuyamával szemben Samuel Huntingtonnak van igaza: új vallási és törzsi összecsapások elé nézünk. Csupán remélni lehet, hogy Európának a fegyveres küzdelemből sikerül kimaradnia. Ha pedig – ne adj isten – sor kerül rá, az nem a függetlenség, hanem a parttalan liberalizmus eltűnéséhez vagy valami sokkal rosszabbhoz vezet.

Történelmi sérelmek és romlások

Kevés kivétellel az egyes népek veszteségei nem a határok megszűnésével, hanem azok átalakulásával jártak. Eredetét még a földrajzi korlátokat legkevésbé ismerő művészet sem tagadta meg vagy lépte át. Az alkotó munka a birodalmak és államok haldoklása során éppen hogy felívelt, tán vigaszként vagy az új rend eszközeként. Az antik görögség szétesése a hellenisztikus korba torkolt, a késő római és a középkori alkotások mind visszanyúltak a kezdetekhez, ugyanígy az új és a legújabb kor művei. Más máshogy csináltak, de az addig megszerzett tudás kereteiből nem tudtak s nem is akartak kilépni. Ugyanakkor a jó művészet mindig is törekedett az univerzalitásra, vagyis a nemzeti keretek

meghaladására, de az emberiség létkérdéseivel, nem pedig mondvacsinált problémákkal foglalkozott. Ha ilyesmire vetemedett, pár év leforgása alatt úgy eltűnt, mintha nem is létezett volna. A valóban nagy életművek és alkotások kozmikus magasságokba törtek. Nemrég egy francia tudós, Gilles Cantagrel J. S. Bachról írta: „Zenéjével Istenről beszélt az embereknek, és az emberekről Istennek.” Bach nem hegy, hanem hegylánc, mint ilyen, máig viszonyítási pont. Abban a Szent György templomban keresztelték, ahol Luther Márton első prédikációját tartotta. A muzsikusi és komponista életműve előző korok munkáinak nagyszabású, újító szellemű összegzése. Világlátását a lutheri reformáció formálta, de azon túllépve a földkerekség, ezen belül a kereszténység legtöbbet játszott zeneszerzőjévé vált mind a templomokban, mind a koncerttermekben. Ugyanakkor J. S. Bach szász volt, abban a korszakban, amikor a névleg létező Német-római Birodalom széttagolt grófságokból és hercegségekből állt. Bachnál még két mondat erejéig elidőzve ez azt jelenti: egyszerűen nem igaz, hogy a művészet szárnyalásának a nagyobb egység kedvez. Évezredek óta épp az ellenkezője tapasztalható.

Az említettek jellemző, de csak egyik példája a reneszánsz Firenze, élén nagyszerűnek (magnifico) nevezett hercegével, Lodovicóval. Jóval korábban produkált hasonlót a krétoi és az etruszk civilizáció, majd a periklészi athéni demokrácia, míg utóbbi a kierőszakolt déloszi szövetséggel hanyatlásnak indult, a városállamok beháborúja nyomán megsemmisült, végül római uralom alá jutott. Ám a három földrészre kiterjedő római impérium a klasszikus görög filozófia, dráma, komédia, építő- és képzőművészet teljesítményét nem gyarapította, inkább utánozta, mert a hadseregre és a technikára összpontosított.

Más az árucseré, a közlekedés, a közvetítő nyelv – az ókorban, majd a középkorban a görög és a latin, az újkorban az olasz, később a francia, ma az angol – és a műszaki fejlődés, megint más a versengő kultúra, mely égtájak és nemzetek teljesítményeiből áll. De még a felsoroltakat is az egyes országok adják össze. A sportról nem is beszélve, melynek ókori eredetű seregszemléje, az olimpia a nemzetek békés vetélkedésének immár világméretű színpada. Nem véletlen, hogy jelentős összegeket áldoznak rá. Minthogy Magyarország teljesítménye az újkori játékok óta, azaz százhuszonkét éve kimagasló, 2050-ig az is megtartó erőnek tekinthető.

A magyarságot a romlás és a háborús pusztítás ritkította, ugyanakkor kitarással és a megújulás képességével ruházta föl. Ha jó politikával és bizakodó lélekkel a demográfiai apály dagályba fordul, országunk nemcsak megmarad, de a Kárpát-medencében és Közép-Európában visszanyerheti történelmi súlyát. Az erősödés feltétele az, hogy Szent László, Korvin Mátyás, Balassi Bálint és a végvári vitézek, később Bethlen Gábor, Széchenyi István, Katona József, Petőfi Sándor, Ady Endre, Eötvös József, Móricz Zsigmond, Babits Mihály, Radnóti Miklós, Páskándi Géza, Szilágyi István, Bartók Béla, Kodály Zoltán, a magyar Nobel-díjasok, olimpiikon sportolók és az országépítő „névtelenek” nyomán érdemes legyen magyarnak lenni. Hiszem, hogy a nehéz időkben kötelesség,

ma pedig – egyre inkább – előny, melyet nem lehet eléggé becsülni. Magyarként nincs is más választásunk. II. Rákóczi Ferenc óta túl sokan haraptak a száműzetés keserű kenyerébe, vagy kényszerültek idegenbe, semhogy az ország az elvándorlásba és a fogyatkozásba beletörődjön.

Senki sem sziget

Napjaink liberális felfogása szigetembereket kreál. Jobb esetben elszigetelt csoportokat, de a hangsúly e tekintetben is az individuumra tevődik. Rendben van, játsszák a függetlent mindazok, akik a közöshöz az égvilágon semmit se tesznek hozzá, de egyéni vagy szűk csoportérdekeik ne érvényesülhessenek az óriási többség rovására. Ez a fönnmaradás alapvető törvénye. A társadalom sok kis összetartozó egységből áll, kezdve az országokkal, városokkal és falvakkal egészen a családig. Ezeket a többé-kevésbé önálló szerveződések az ókorban városállamoknak, a középkorban szabad királyi communitasnak, illetve civitasnak hívták. Ha végül birodalmakká vagy mesterséges territóriumokká váltak, a szükségszerűen kialakuló érdekelletét nyomán szétestek. Többek közt így jártak a Hansa-városok és keletporosz, illetve lengyel-litván földön a Német Lovagrend. A história alig néhány kivételről tud. Ilyen például a skótok 325 éve működő politikai uniója Angliával, beleértve annak asszimetriáját (önálló parlament Edinburgh-ban, továbbá skótok a londoni Westminsterben, míg az angolok nem delegálhatnak képviselőket Skóciába). A laza magyar-horvát perszonálunió több mint 900 éven át létezett, de a gazdaságilag erőteljesen fejlődő Osztrák-Magyar Monarchia bukása, illetve a világháborús vereség nyomán a délszlávok az első kínálgató alkalmat megragadva saját államot kiáltottak ki. A történelem fintora, hogy a trianoni utódállamok mind erőszakkal jöttek létre, majd röviddel egyesülésük után békésen (Csehszlovákia), de többnyire ugyancsak erőszakos úton hullottak szét. A népek Szovjetuniója darabokra szakadt, majd egyik örököse, Ukrajna a doni oroszok miatt háborúba keveredett. Idő kérdése, hogy Európa-szerte a más nyelvű és hagyományú népek mikor követelnek részleges vagy teljes önállóságot, netán csatlakozást anyanemzetükhöz. Függetlenedésüket súlyos gazdasági-politikai nyomás akadályozza, de a tendenciában megtorpanás nem következett be. A gazdaság éppolyan ciklikus, mint a politika, így hát a fennálló viszonyokat lehetetlen bebetonozni. Ami viszont belátható időre változatlan, az a nemzeti összetartozás.

Ebből a szempontból – és csakis ebből – országunkra nézve a trianoni békediktátumnak jó oldala is van. Hazánkat nem szabdalják nyelvi ellentétek és területi követelések, tehát az egység perspektívája valós. Amit régen a trón és az oltár jelképezett, olyasformán, hogy a népeknek átélhető fogalmakat adott, ma az a nyelvhatárokon belüli szolidaritás. Minden más azután jön, ahogy az idegeneket megelőzik a családok, a rokonok és a (jó)szomszédok. Földik vagyunk, majd földlakók, európaiak, közép-európaiak és így tovább. Nincs ellentét köz-

tünk, pusztán azért, mert máshol születtünk s máshol, másképp éljük az életünket. Vita akkor alakul ki, ha itthon nem ratifikált törvényeket és hamis megállapításokat kényszerítenek ránk. Sajnos – vagy hál’ istennek? – az efféle törekvések nem csupán Magyarországra korlátozódnak. Így hát vannak barátaink és szövetségeseink, akik a múltban nem taposták egymás sarkát, hogy nekünk segítsenek, és törekvéseinkben osztozzanak. Ma viszont a közös érdekeket nemcsak felfogják, tenni is hajlandók értük.

A jogász-bölcsező Carl Schmitt mélyülő magányában végigélte az egész XX. századot. II. Vilmos császár uralkodásakor született, majd Helmut Kohl kancellár idején hunyt el. Nézeteit és előrejelzéseit sose rejtette véka alá. Olykor tévedett, esendő is volt, eltávolodott a hittől, majd egyre közelebb került hozzá, végül életútját méltatva sírjánál Ernst-Wolfgang Böckendorfe fölpanaszolta: „De hát tévedni annyira katolikus!” Schmitt legerőteljesebben azt a weimari köztársaságot bírálta – tekintélyuralmi szemszögből –, mely gyöngeségével és anarchiájával nyílegyenesen vezetett a náciizmushoz. Úgy vélem, akkori megállapítása ma is érvényes: „A liberalizmus az egyéni szabadságjogokra, a demokrácia a polgári egyenlőségre épül.”

Mindannyian a nagy egész részei vagyunk, nevezzük azt teremtésnek, univerzumnak, élővilágnak, emberiségnek, akárminek. Csakhogy nincs egész, ami nem részekből áll. Méghozzá összeillő részekből, melyeknek más-más funkciójuk van. Közép-Európában a magyarság több mint ezer esztendeje próbál küldetésének eleget tenni. Visszatekintve, Vörösmarty *Szózat*ával elmondható: „És annyi balszerencse közt, / Oly sok vizsály után, / Megfogyva bár, de törve nem, / Él nemzet e hazán.”

Él, máskor épp hogy éldegél, jóllehet számtalanszor próbálták megsemmisíteni vagy a környező népek tengerébe fullasztani.

Nem ment.

Magyarrá, méghozzá jó magyarrá lettek a betelepülő kunok, besenyők, erdélyi és felső-magyarországi szászok, örmények, dunai svábok, osztrákok, csehek, lengyelek, békési tótok, ráckevei szerbek, galíciai zsidók, mindenféle nép, melyek hajlandók voltak a magyar törvények szerint élni, mi több, gazdaságunkat és kultúránkat hozott értékeikkel és képességeikkel gyarapítani. Kutya se firtatja az aradi vértanúk származását, ahogy prózánk, költészetünk, zenénk, színművészetünk, tudományunk, gyáripárunk nagyjainak eredetét sem.

Köztudomású, hogy Zrínyi Miklós a *Szigeti veszedelmet* horvátul is megírta. Kevésbé ismert azonban, hogy Gyula 1566. évi hősieges védelme, illetve kilenc héten át húzódó ostroma során Kerecsényi László főkapitány egyik alvezére, Olcsárovcics Demeter szerb, a másik, Marinics Ferenc horvát, Jörger Farkas puska parancsnok német, Marussla Jakab építőmester talján, Bereck ágyúöntő osztrák volt. Valamennyien életüket veszítették. Ezek után értelmetlen a Kárpát-medencébe érkezők felmenői után kutakodnunk. Szorgos iparosok, parasztok, tisztviselők, tudósok, mérnökök, művészek, katonák? – mindegy. Fő, hogy az

országot nem csupán tartózkodási helyüknek, hanem hazájuknak tekintették, amiért nemcsak élni, halni is hajlandók voltak.

Nem felejtettük el őket. 2050-ig és azután is emlékezünk rájuk, mert úgy véljük, akit a földi világban elfelejtene, alaktalan kísértetté válik, követői sem születnek, legalábbis új erőt nem nyerhetnek a mély gyökerű fák lombjai alatt.

A nemzeti egység visszaállítása Korvin Mátyás, Báthori István, Bocskai István, Bethlen Gábor, II. Rákóczi Ferenc, Széchenyi István, Kossuth Lajos, Tisza István, Horthy Miklós, Bethlen István, Teleki Pál és Antall József működése mellett számos próbálkozással járt. Utóbbi közel fél évszázad után végre ki mondta: „Lélekben, érzésben tizenötmillió magyar miniszterelnöke vagyok.” Kezdeményezéseink közt legeredményesebbnek a Reformkort gondolom, mert az a néhány évtized és pár tucat kiemelkedő személyiség egyértelmű sikert aratott. Ma nem beszélénk magyarul, vagy nem úgy beszélénk, ahogy a nyelvújítás megalkotta, s nem azt a mintát követnénk, mely legjobbaink gondolkodását korszerűvé tette. Választ adott II. József császár németesítő törekvésére, amit a köznemesség annak gyakorlati előnyei ellenére egy emberként utasított vissza.

A trianoni katasztrófa a nemzet újabb egységtörekvésével járt. A magyarságot korra, nemre, vallásra, társadalmi rétegre való tekintet nélkül kovácsolta össze, és – az emlékezet szférájában – fogja át ma is. Hasonló esemény az ötvenhatos forradalom, mely megítélése ma már ugyancsak egyformának tekinthető. Néhány megveszekedett liberálistól eltekintve azt sem vitatja senki, hogy történelmi címerünk visszaállítása és a *nemzeti* jelző használata helyénvaló. Csupán szimbólumok, de a gazdaság megerősödésével, az újraelosztási rendszer igazságosabbá tételével és a születésszám növekedésével erőteljesen hozzájárulhatnak ahhoz, hogy országunkat 2050-ben is magyarnak hívják.

Párhuzamok

G. K. Chesterton, a századforduló jeles angol pamflet- és drámaírója sajátos hasonlattal élt. Azt mondta: „Amikor az emberek Isten létezését tagadják, nem a semmiben, hanem a bármiben hisznek.” Az efféle ficamot nevezzük értékre-lativizmusnak. Ami nem az ateizmus kritikája – Chesterton sem annak szánta –, hanem az önzésé és a sivár közönyé, röviden: az elrugaszkodott vadliberálisoké. Oriana Fallaci, tán a világ valaha élt leghíresebb újságírója kijelentette: „Ateistaként féltém tőlük a keresztény Európát.”

Maga az idea a francia felvilágosodással kezdődött, majd a válasz a művészetben és jórészt a politikában is a romantika volt. Akkor keletkezett a mondás: *nyelvében él a nemzet*. Ám utóbbi nagyon is valóságos. Sokkal észszerűbb, mint a felvilágosodásnak nevezett törekvés ráció-kultusza. A művészet nem a megismeréssel, hanem a felismeréssel operál. Ugyanez a helyzet a tudomány vízióival és megsejtéseivel, melyeket nemcsak a fejlődő technológia ösztönöz, hanem

a zsenialitás is, mely képes a lényegre tapintani. A többi pénz, szervezés és egyéb erőforrások kérdése. A tudomány valóban határtalan, de a tudósok mégiscsak az egyes országok szülöttei. Eredményeik nagyban függnék attól, hol végezték alap, közép- és felsőfokú iskoláikat, milyen nyelven kezdtek beszélni és így tovább. Nincs teljesítmény, mely nem az ifjúkorban kezdődik. A „kibocsátás”, ha nem is minden tekintetben, de meghatározó; a magyar Nobel-díjasokra nézve a híres fasori gimnázium, Németországban a wittenbergi, a heidelbergi és a berlini egyetem, Angliában Cambridge és Oxford, Franciaországban a Sorbonne, az USA-ban a Yale, a Princeton, a Harvard, az UCLA és a Massachusetts Institut of Technology. Városokhoz kötődnek a nagyhatású művészeti akadémiák, köztük a müncheni és a római, ugyanígy a maradandó stílusok; Magyarországon Nagybánya; a hazai szecesszió egyik központja Gödöllő; a közelmúlt progresszív festészetének fellegvára Szentendre és a pop-koncept centruma Makó. Eszébe jut bárkinek, hogy Dürer nem német, Leonardo és Michelangelo nem olasz, Monet és Manet nem francia, Munkácsy, Mednyánszky, Pál László, Csontváry, a Párizsba emigrált Csernus Tibor nem magyar? Gondolom, 2050-ben is annak tartják őket, bármily jelentős alkotói az egyetemes kultúrának.

A megmaradásunkhoz fűződő érdekeknek van egy sajátos dimenziója, nevezetesen a hungarológiai tudomány és a külföldi egyetemek magyar tanszékeinek fenntartása. E tekintetben a helyzet nem éppen rózsás. 1990-ben Itália tizenhárom univerzitásán oktattak magyar nyelvet és irodalmat, most három helyen megszüntetik. A tendencia – mely nem kizárólag a magyarra szűkül – alapjaiban veszélyezteti az értékek Európáját. Márpedig egyetlen globális nyelv, az angol bázisán új minőség nem jön létre. Épp ellenkezőleg: a kontinens népei beleszűrülhetnek a szép új szintelen világba. A pénzügyi és hatalmi mohóság főképp a kis nemzeteket falná föl, majd eltűnnének. A folyamat jelei már most is láthatók. Az egységes felsőoktatási térség létrehozása más országokra nézve is veszedelmes. Előnyei ellenére óriási kockázattal jár, mindenekelőtt a humán szférában, de a gyógyításban és műszaki területeken is, mert az oktatás specifikumait egy kaptafára húzza. A történetileg kiforrott saját nyelv nemcsak a megmaradás, a fejlődés feltétele is. Természetes kohéziót teremt a „nyelvtársak” és a nyelvrokonok közt a szó lelki-szellemi és gazdasági értelmében egyaránt. Ez az alapja a pángermanizmusnak, a pánszlávizmusnak, az angolszász törekvéseknek és a türk népek közeledésének (az arabokét a vallás ösztönzi, egyben a síta-szunnita-vahabita gyűlölség akadályozza).

Persze ennek is megvannak a maga előzményei.

Még Róma sem tudta a latint maradéktalanul rákényszeríteni a birodalomra annak ellenére, hogy az indogermán nyelvek kútfőjévé vált, és jelen van napjainkban is. Az egység szorgalmazása mindig zsarnokságba torkollt, majd a „népek tavaszába”, vagyis a nemzeti ébredésbe. Róma és Bizánc helycseréje, a központok változása, illetve megszűnésük jól mutatja, hogy a szabadságvágy két pillére: a nyelv és az önálló kultúra erősebb támaszték, mint a fegyver és a kiterjedt gazdaság. Intő jel az Európai Uniót olvasztótégellyé formálni szán-

dékozóknak. Ideje ráébredni, hogy az angol nyelv és a helyi sajátosságokat figyelmen kívül hagyó törvénykezés nyomán nem jöhet létre a különböző nációk érdekeit árnyaltan megjelenítő új Európa.

A nemzeti törekvés legelső összeurópai megnyilvánulása, a reformáció nem a semmiből keletkezett. Hitújítással próbálkozott Nursiai Szent Benedek, később Assisi Szent Ferenc és Husz János, míg jött Luther, Melancton, Rotterdami Erasmus, Kálvin, Szervét Mihály, Dávid Ferenc és mások, akik bibliája volt a nemzeti nyelvekre lefordított Szentírás és annak újszerű értelmezése. Velük odalett a katolicizmus univerzalitása és a szakralitás, de létrejött a protestáns munkaetika, mely a haszonelvű kapitalizmusnak ágyazott meg. Annak összes előnyével és hátrányaival együtt. A reformáció nélkül ma nem lennének azok, akik, vagyis nemzeti érzelműek, hatékonyak és többé-kevésbé demokratikusak, de az árát – mint minden gyökeres változásnak – meg kellett fizetni. A reformata zsoldár gyönyörű, mondanivalója súlyos, de értelmezéseiben kezdettől benne van a szakadás, Szervét Mihály máglyahalála (vö. Sütő András: *Csillag a máglyán*) és Dávid Ferenc unitárius püspök elárultatása (Páskándi Géza: *Vendégség*). Ebből következően megállapítható: az ember a legnagyobb gondolatból és magvas eszméből is képes rémtetteket fabrikálni. Jobb esetben csak a kortárs anglikán és más protestáns, illetve neoprotestáns egyházak természetellenes bolondériájáról van szó. Eltűntetik a vallási szimbólumokat, a templomokat megnyitják a muszlimok előtt, homoszexuális és lesbikus házasságot celebrálnak, előszeretettel neveznek ki főpapokká saját nemükhöz vonzódotkat, miközben nem tekintik helytelennek a válást, röviden: szembemennek ősforrásukkal, az elsőként Luther által németre fordított Bibliával. Azzal, aminek a modern német irodalmi nyelv köszönhető. Róma a sarkalatos hittételektől mindinkább távolodik, beleértve egy hajmeresztő „újítást”: a Miatyánk átfogalmazásának szándékát, a Dél-Amerikából eredő ún. „felszabadítási teológia” európai honosítását és a nyakló nélküli migráció ösztönzését. Úgy látszik, némely egyházi vezetők nem fogják föl az ijesztő kockázatot. A francia forradalom, majd a bolsevizmus, a náciizmus és az egypártrendszer idején a gyülekezetek pusztasága vált kérdésessé, ma pedig a hitet a szélső baloldal és a neoliberalizmus próbálja semlegesíteni.

Mifelénk a felsoroltak ellenkezője tapasztalható. Az állam támogatja a felekezetek megerősödését, nemcsak oktatási intézményeik finanszírozásával, hanem műemlékeik és műkincseik restaurálásával is, segítségnyújtással új templomok építéséhez, az egyházi ünnepek és évfordulók népszerűsítésével, papok és lelkészek beemelésével a társadalmi diskurzusba, gyakori hivatkozással a vallási parancsolatok érvényességére és így tovább. Az ok egyszerű: Közép-Európában, mindenekelőtt Lengyelországban és Magyarországon az egyházak hirdetik leghatékonyabban az értékonzervatív eszmét, a családot mint alapegységet és a harmonikus társadalmi együttélést, ugyanakkor dicsérik az erényt, miközben a bűnt nem relativizálják, hanem következetesen tagadják (jóllehet a krisztusi megbocsátás talaján állnak). Más szóval: nézeteik egybeesnek azokkal a törekvésekkel, melyek a nemzeti érdeket szolgálják.

Kívánatos lenne, hogy a zsidó-keresztény tanítás értéktára Európa-szerte újfent érvényre jusson. Az esély fennáll, mert az eszmék és kezdeményezések nemcsak nyugatról keletre, hanem fordítva is áramlanak. A kelet-közép-európai egyházakat tehát a kontinentális újjászületés és a nemzeti megmaradás lendkerekének tekinthetjük. Érdekeik mostanság azonosak a különböző országokéval, mert a globális tőke és a hitet elvakultan támadó liberális felfogás mind-egyiket egyformán szorongatja, sőt ellehetetlenítésükre tör. Még legjellemzőbb szimbólumaikat is kiretusálja. A Lidl áruházlánc például a görög joghurt dobozán egy ősrégi templom kupolájáról eltünteti a keresztet. Az ostoba kettős mérce tipikus jelenségéről van szó: a bevándorló muszlimok érzékenységét kímélni kell, a keresztényekét nem. Vagyis, míg a vallás egyfelől figyelembe veendő szempont, másfelől csöppet sem az. Mecsetek és dzsámik ezrei épülnek Európában, míg a kormányzatok a műemlék templomokat pusztulni hagyják. Erről eszembe jut Reményik Sándor versének elhíresült két sora: „Ne hagyjátok a templomot, / A templomot s az iskolát!”

Nem hagyjuk, mert megmaradásunk zálogának tekintjük akkor is, ha hitünkben langyosak, netán ateisták vagyunk. Az istenháza kinek múzeum, kinek az elmélyülés, a gyarlósággal szembesülés és a megtisztulás színtere, de mindenképp a lélek otthona. Azért épült, s arra való ma is. Meggyőződésem, hogy funkciója állandó. A múlt jelképeként vagy imahelyként szolgál 2050-ben, s éppúgy a jövő századokban. Ha nem így lenne, visszatérnénk 1789–1793-ba, a tudományvalláshoz (az ész oltárához), melyet a francia jakobinusok öt éven át sem voltak képesek fönntartani. Ehhez képest a különböző egyházak már-már felfoghatatlanul hosszú életűek. Nagyjaik a félmúltban: Apor Vilmos, Mindszenty József, Márton Áron, Ordass Lajos, Romzsa Tódor és Schweitzer József a legnehezebb idők során is kitartottak, a mártír papok és szerzetesek ezreiről nem is beszélve. Nem haboztak nevén nevezni a latort és a büntelent akkor sem, ha meggyőződésükért életüket vagy szabadságukat kellett áldozniuk. Rettentő eszméivel a diktatúra csaknem két emberöltőn át tartott, ölvé és nyomorgatva hívót–hitelent egyaránt. Majd jött a rendszerváltozás, és az eredeti tőkefelhalmozásnak nevezett rablókapitalizmus. Teret adott a pártállam örökösének és az idegenszívű liberálisoknak, végül éppolyan vallásellenessé vált – ha kifinomultabb módszerekkel is –, mint a kommunizmus és az államszocializmus.

Dúlt hitek után legalább önmagunkban higgyünk, ha másért nem, azért, hogy az ország megélje a következő fél évszázadot.

Intelmek

A 136 éve született Kodály Zoltán írta: „Nagyobb veszteség aligha érhet minket, mintha közömbösség, igazodási kényszer, külső elvárások vagy múló divat okán elhagynánk létünk fundamentumát: a szüleinktől kapott tanítást, hitünket, nemzeti összetartozásunkat.” Korábbi veszélyekről szólt, máig érvényesen.

Holott a régiék sem szűntek meg, csupán jelszavakat, eszközöket és módszert változtattak. Haladárjaink hagymázás céljait médiahengerrel, álhírek fabrikálásával, politikai-gazdasági zsarolással, továbbá az ún. gerillataktikával próbálják érvényre juttatni. Az egyházak jórészét is sikerül befolyásolniuk, noha eredendően ateisták. A megfeleltetés gépezete csúcsra jár, ha pedig zötyögni kezd, előkerül az említett taktika.

Annak is megvannak a maga előzményei. A szót elsőként a Napóleon ellen küzdő spanyol guerrilla harcmódorára, vagyis az irreguláris hadviselésre alkalmazták, de megelőzte a francia Vendée tartományban 1793–96 között kirobbant, legkevesebb 170 000 áldozattal járó parasztlázadás, majd a tapasztalatokat az ír felkelők, a szovjet partizánok, a baszk, az olasz, a német, a japán és a palesztin terroristák hasznosították. Napjainkban is bőven vannak követőik. A taktika „puha” eszközeit elsőként a száműzetésben élő Lenin és a német császári hadvezetés fedezte fel és alkalmazta, míg az uszítás véres bolsevik diktatúrába torkolt. A fellazítást a Szovjetunió a Kominternnel és a balos nyugati értelmiség pénzelésével folytatta, a módszert az USA a második világháború után propagandaanyagok sugárzásával vette át, végül a brit titkosszolgálat is alkalmazta. Egyik kifinomult eszköze csúcsértelmiségiek, írók és költők befolyásolása ösztöndíjakkal és elismerésekkel annak érdekében, hogy konformizálódjanak, és műveikkel az aktuális kormánypolitikákat támogassák. Erről szól Ian McEwan világhírű regénye, a *Mézesmadzag*, mely egy fiatal egyetemi tanársegédnek a leg-rangosabb angol irodalmi díjjal, a Man Bookerrel jutalmazása története (a regény is Man Booker-díjat kapott).

A nemzetközi nagytőke és világmegváltói a gerillataktika puha módszereit pár évtizede kóstolgatják, nyíltan választási kampányok és jelöltjeik finanszírozásával vagy rejtetten, civilnek hazudott politikai gerillák alkalmazásával. Nehéz az utóbbiak ellen harcolni, mert örökös hivatkozási alapjuk, a demokrácia valóban sokrétű kell legyen, beleértve a polgárok érdekérvényesítés jogát. Csakhogy esetünkben nem népes társadalmi csoportok, hanem fészkelődő csoportocskák fizetett aktivistáiról van szó. Pár tucat, legfeljebb pár száz tagjuk van, hazai támogatottságuk elenyésző, pénzeszközökük külföldi eredetűek. Nem is nagyon tagadják, ám annak feltüntetése ellen hisztériásan tiltakoznak. Konceptiójuk globális, ami nyílt támadás a nemzetállam ellen, ugyanakkor a transznacionális tőke és nevesített képviselői érdekét szolgálja.

Mindenkinek joga van a saját tévedéseire. Kérdés, jogosultak-e arra is, hogy szüntelen megkérdőjelezzék a törvényhozó, a végrehajtó és a bírói hatalmat? Túrjuk, hogy függetlenre mázolt politikai gerillák épp az általuk hivatkozott demokrácia nevében gyöngítsék a társadalmi kohéziót és az emberek parlamenti választásokba vetett hitét, vagyis a népakaratot? Hagyjuk szó nélkül, hogy pár ezer akarnok és néhány „humanista” önképzőkör délibábos (rög)eszméi nevében veszélyeztesse mindazt, amit az óriási többség tisztességes politikai versenynek, előbbre jutásnak, gyarapodásnak, nemzeti összetartozásnak gondol?

Ne tegyük.

Jusson eszünkbe a történelmi előzmény: Jászi Oszkár és a nemzetellenes polgári radikálisok, a szabadgondolkodó ateista Galilei-kör (összejövelelein Ady Endre is szavalt és előadásokat tartott), az első világháború után a magyar hadsereg szétzüllesztése, az őszirózsás események anarchiája, a proletárdiktatúra pár hónapos vérözöne, a nyilas rémuralom, a kommunisták kékcédulás választási csalása, a Kisgazdapárt szétverése, vezetőik elhurcolása a Szovjetunióba vagy emigrációba kényszerítésük, a kitelepítés, Recsk és így tovább.

Az álságos ígéretés a rendszerváltozás lélekemelő pillanatait is beszennyezte, majd durván meghamisította – igaz, hozzájárult a nagy hatalmak nyomása és a dermedt tetszhalálból épp csak magához tért ország csodavárással vegyes közönye. 1990 után tizennyolc év, fél emberöltő kellett ahhoz, hogy a girbegurba kényszerpályát választott pálya váltsa föl, majd újabb nyolc év görbülete után kezdjen kiegyenesedni. A vonat halad, bár csöppet sem akadálytalanul. Az erőteljes külső-belső befolyásolás és az alávaló demagógia ma is jelen van, legfeljebb más formákat ölt. Legbrutálisabb hazai megnyilvánulásai közé tartozott a kettős állampolgárság elleni fellépés, a jövedelmi és nyugdíjviszonyok átrendezése (az ún. megszorítások), az adóprés, a munkanélküliség gerjesztése és a szociális háló szűkre húzása. Ami a külső befolyásolás kísérletét illeti, elég, ha az Európai Parlament balos-liberális pártjai szüntelen fenyegetőzésére gondolunk, továbbá a gazdasági zsarolásra, melyben esetenként néppárti vezetők is hajlamosak osztozni. Háború a javából, ha a gerillataktika puhább módszereit is alkalmazzák.

Ennek is megvan az ellenszere.

Népszavazások egyértelmű állásfoglalásai ellenére némely önhitt politikusok inkább támaszkodnak pár csekély létszámú „civil” szervezetre, mint az erős felhatalmazással rendelkező kormányokra. Ami nem más, mint demokrácia-deficit, vagyis a választások semmibevétele. Ez azonban a választóknak szemet szúr Nyugaton is, miközben összefogásra készíti a visegrádi országokat. Erő és hivatkozási alap, mely Európa-szerte kezd érvényesülni. Itthon és külföldön egyaránt meg-megújuló balos-liberális utóvédharcok folynak, melyek kimenetele legalábbis biztató. Mind kevesebben próbálják lebontatni a határkerítést. Egyetlen politikai szektától eltekintve senki sem akarja megakadályozni a határon túli magyarok honosítását. Tavaly év végére már egymillió külföldi magyar tett állampolgársági esküt. Meggyőződésem: ha a törvényre szinte az utolsó pillanatban nem kerül sor, a Kárpát-medence peremén a magyarság eltűnésének vagy beolvadásának semmi sem állhatta volna útját. Magyarországi támogatásuk egyre hatékonyabb éppúgy, ahogy oktatási és egyházi intézményeiké. Legújabban az osztrák kormánynak is szándékában áll a dél-tiroliaknak megadni az állampolgárságot. A magyar gyakorlatnak immár követője is van, ami térségünkre nézve csöppet se közömbös.

Rögös út vezetett idáig.

Botorkáltunk rajta, majd megtettük, amivel Csokonai Vitéz Mihály *Marosvásárhelyi gondolatok* című kétszázötvenkilenc éve írt versének óhaja vált valóra: „Magyar koronánknak árnyékába menne, / S a csángó magyar is polgártársunk lenne!”

Hamis állítások és következményeik

A história bővelkedik megtévesztésben és zsákutcás ideológiákban. Legtöbbjük eleinte diadalt arat, majd kezd kifulladásra, végül kudarcba fúl. Ilyen volt a középkor vége felé a búcsúcédulák árusítása, a reformáció vadhajtásai és az örökös Isten akaratát emlegető vallásháborúk, majd a polgári társadalmak elaljasult politikai küzdelmei, a nyers gazdasági érdeket tükröző gyarmatosítás, a tömeggyilkos bolsevik diktatúra, a náci népirtás és a szovjet típusú pártállamok létrehozása. A kelet-közép-európai változások után végre fellélegezhetünk volna, csak hogy nem így történt. Szinte törvényszerű visszarendeződés került sor, megtévesztő, de egy ideig kétségkívül hatásos érvek nyomán. A nyugati gondolkodásban a jólét kiváltotta elkényelmesedés és az ún. 68-asok baloskolektivista, illetve szélső liberális öröksége hagyott mély nyomokat, olyannyira, hogy máig sem képes megszabadulni tőlük. Életidegen álmodozóknak és a transznacionális tőke nagyon is tudatos alkalmazottainak sikerült megszállniuk a média, a kultúra és a felsőoktatás kulcspozícióit.

E jelenség Magyarországon soká nem szűrt szemet, mert a pártállam közel fél évszázados nyomását máról holnapra nem tudtuk kiheverni. Független szakemberképzés nem folyt, a szabad lelkű írókat, képzőművészeket és zenészeket elhallgattatták, vagy önként beolvadtak a szocialista konformizmus tégelyébe. Kivételek mindig voltak, de nemhogy egy fecske, egész raj sem képes nyarat csinálni. Generációk és alapvető politikai változások kellettek ahhoz, hogy a nemzeti érzelmű értékonzervatív tollforgatók, egyetemi tanárok, közgazdászok, színészek, rendezők és más csúcsértelmiségiek kinevelődjenek, illetve lélegzethez jussanak. Az ordítóan egyoldalú balliberális média teret veszített, hamissága lelepleződött, korifeusai egy adott körtől eltekintve jóformán magukra maradtak. Magyarán: az inga visszalendült.

A tömegkommunikáció legalább közelítő kiegyensúlyozódása nyomán viharos támadás indult. Balliberálisék néhány varázsszót ismételtetnek: a sajtószabadság megszűnését, „elnyomó rezsimet”, antiszemitizmust és demagógiát. Előbbiek nyilvánvalóan hamis állítások, utóbbi nevetséges. Épp azok emlegetnek demagógiát és populizmust, akik mást sem tettek a munkás-paraszt (tév) eszmék sulykolásakor, azután és napjainkban is. Valójában mi a populizmus eredője? Egy régi római mondás: *salus populi suprema lex*, vagyis a nép üdve a legfőbb törvény. Sokféleképp lehet hivatkozni rá, de szitokszóként azok használják, akik a népakarattal legkevésbé sem törődnek, illetve az ígéretés és az ámítás legnemtelenebb módszereihez folyamodnak.

A vádaskodó populista kifejezés egyik legátfogóbb elemzése Gyurácz Ferenc tollából jelent meg a *Hitel* 2017. decemberi számában. A szerző szó szerint azt írja: „...újabb kori karrierje a nyugati világban kicsit korábban, míg keletebbre, így Magyarországon előjelek nélkül, szinte varázsütésre kezdődött el. Akkor, amikor a kommunista rendszer romjain berendezkedő liberális kapitalista világrend – részben az előbbtől megörökölt – ideológusai új ellenségképet keres-

tek és találtak abban a gondolati hagyományban, mely így vagy úgy, de a régi és az új rendszernek is alternatívát kínált." Gyurácz állítása, miszerint „...a hagyomány folytatói nem nemzetek feletti teóriák és érdekek szócsövei voltak, hanem szavukat a népi mélységek és nemzeti különösségek, a 'populus' érdekében emelték föl”, magyar vonatkozásban a legtalálhatóbb közlés. Végül álljon itt Gyurácz egy éles szemű megállapítása: „Hazánkban a népi írók és ideológusok erős alapot adtak ehhez a gondolkodásmódhoz. Érthető, ha túlélte az internacionalista-kommunista rendszer évtizedeit, és a rendszerváltozás küszöbén megtalálta kormányképes politikai képviselőt.” A szerző kijelentéseit remek példával támasztja alá, nevezetesen azzal, hogy a kemény antikommunista retorikával élő liberálisok a legelső alkalommal átálltak a pártállam politikai-gazdasági örököseihez, attól fogva hol a náci veszélyre, hol a fenyegető nacionalizmusra hivatkozva a népi-nemzeti oldalt közösen gyalázzák.

A törekvés húsz év után kifutott, mint fazékból a tej, és odakozmált, de a fortyogást nem hagyja abba. Kétségkívül segítségére van a nyugati világ önfeladó liberalizmusa, a globális tőke érdeke, az elüzletiesedett kultúra és a küszöb alatti tömegkultúra meg az erőteljes médianyomás, nem szólva a ciklusról ciklusra vergődő politikai vezetés hatalmi jászmáiról. Nyugaton a választók csak néznek, egy részük szorong vagy bátortalanul ellenáll, de látható, hogy a népeség a régi módon már nem tud s nem is akar élni. Ezért aztán a hazai hatalomtechnikusok és társutasaik nemzetközi támogatása gyengül. A külpolitikánál a belpolitika Nyugaton is előbbre való, ami azt jelenti: a választói attitűd változását az ottani plutokráciának is ajánlatos figyelembe vennie.

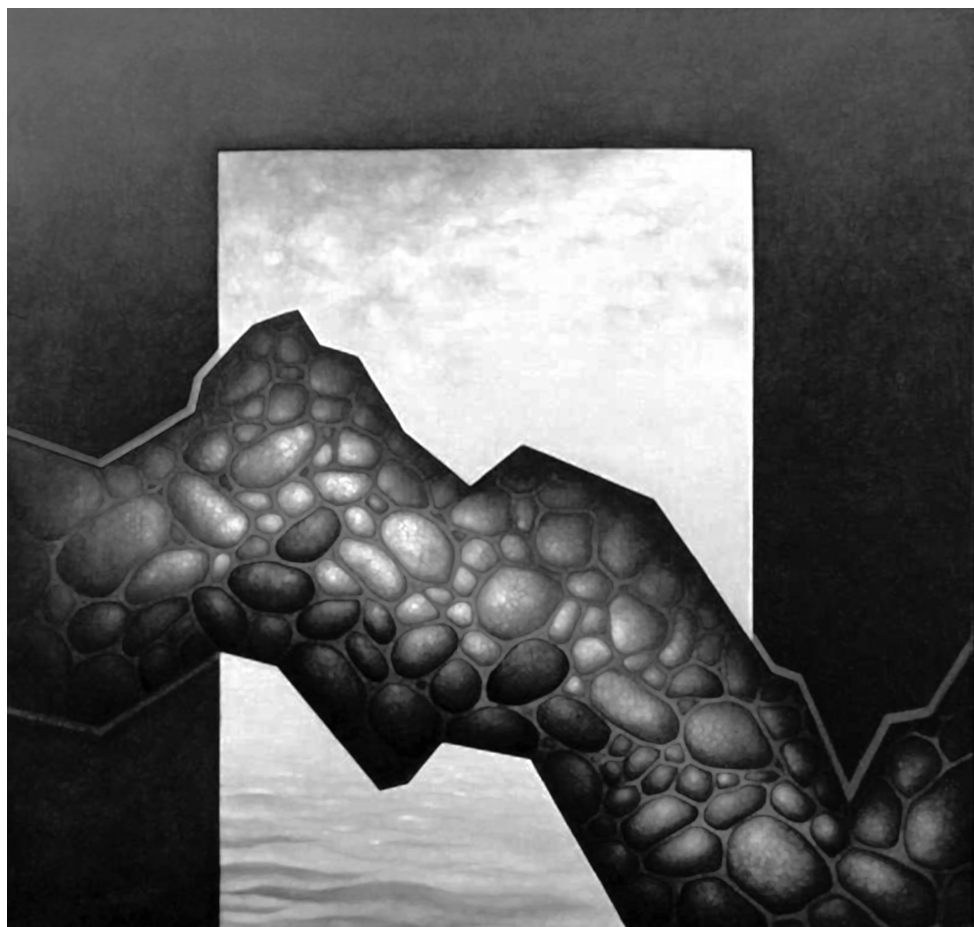
Ezért alkalmaz régebbi és újszerű „civil” szervezeteket, kisebbségekbe ágyazott hálózatokat, ferdítő-csúsztató-hazudozó médiát, kultúr pápákat, reklámot és elhallgatást, beépülést a jogrendszerbe és a felsőoktatásba. Ha mindez nem elég, mondvacsinált okokból társadalmi összeütközést gerjeszt, kivált azokban a (gyöngye) országokban, ahol a gazdasági-politikai helyzet bőven hagy kívánnivalót maga után. Ahol nem, ott előkerül a „náci veszély”, a rasszizmus fölemlegetése, a nők elnyomása, a fékek és ellensúlyok hiánya, a populizmusvád, a választások megkérdőjelezése – s még sorolhatnánk jó hosszan.

Nincs értelme.

Ki-ki azzal a fegyverrel küzd, amije van. Legyen szó környezetvédelemről, szexuális kisebbségek jogvédelméről, a hajléktalanság csökkentéséről és egyéb üdvözlendő kezdeményezésekről, bármi lehet ürügy és támadási alap. Ám ha azzá válik, előbb-utóbb hiteltelenné lesz. A magyar társadalom meghatározó többsége még a jó szándékból fakadó szélsőségekre sem vevő, hát még a torz vagy átlátszóan hamis próbálkozásokra. Ezért is hiszem, hogy 2050-ig különösebben nem kell tartanunk az olyasfajta gyökeres változástól, mely értékeinket és tradícióinkat sutba vágja, vagy alapjaiban formálja át. Ugron Zsolna erdélyi író nő mondásával élve, „a hagyomány nem beteg, hogy ápoljuk, és nem rab, hogy őrizzük”. Az emberek többsége természeténél fogva konzervatív és *fontolva haladást* pártfogolja, mert mind a biológiai, mind a társadalmi tapasztalat

mellette szól. Történészek, művészek, szociológusok és pszichológusok egyaránt tisztában vannak azzal, hogy a forradalom óriási élmény – kezdetben a háború is az –, de lefolyása és következményei rendszerint sokkal rosszabbak azoknál az állapotoknál, melyeket igyekezett meghaladni.

Dolgozatomban nem foglalkozhattam a világ országunkra is vonatkozó problémáival, köztük a globális felmelegedéssel, a fenyegető vízhiánnyal, az európai népességcsökkenéssel, más földrészek túlnépesedésével és ismeretlen eredetű járványokkal, netán azzal, hogy egy óriásmeteor a földbe csapódik. Mindezekhez szaktudósnak kéne lenni, s egy-egy területen mélyreható kutatásokat végezni. Író, költő és más artista, kötéltáncostól az oroszlánszelidítőig, csupán arra vállalkozzon, ami tudásából, tapasztalataiból és képzeteiből fakad. Az emberiség nevében szónokolni neveltséges túlzás. Jobbat a költő Nagy Lászlónál nem tudok, így hát írásom végződjön az ő búcsúmondatával: „Ha még lesz emberi arcuk, akkor csókolom őket.”

Szakács Imre: Horizont (olaj, vászon, 1996)